

Hoe overleef jij een oorlog?

WERKBLAD
Voortgezet Onderwijs / MBO

HOE OVERLEEF JIJ EEN OORLOG?

Introductie

Wereldwijd slaan er elke dag duizenden mensen op de vlucht. Zij verlaten huis en haard om verschillende redenen. Elk jaar telt UNHCR – de vluchtelingenorganisatie van de Verenigde Naties – deze mensen en publiceert de cijfers vervolgens in het *Global Trends Report*. Volgens UNHCR waren er in 2018 wereldwijd 25.9 miljoen vluchtelingen, dat is het hoogste aantal ooit. Er wordt verwacht dat dit aantal de komende jaren gaat stijgen. In Nederland hoor en lees je er bijna dagelijks over op televisie, in de krant en op het internet. Toch voelt de vluchtelingencrisis ver weg en is het moeilijk om je voor te stellen waarom mensen vluchten en hoe het is om op de vlucht te zijn.

In deze les stap je in de schoenen van iemand die moet vluchten. Door middel van verschillende opdrachten leer je wat er gebeurt als je gedwongen je land moet verlaten. Ook maak je kennis met de Irakese Ala' en haar vader, die terugkeren naar hun stad Mosoel nadat de oorlog daar is afgelopen. Als je gevlucht bent kan je ervoor kiezen om terug te keren, maar dit brengt wel uitdagingen met zich mee. In deze les leer je meer over het leven in een land dat weer opgebouwd wordt na oorlog.

foto: Laurent Van Der Stockt – Getty Images

Wat leer je in deze les?

- Wat een vluchteling is en waarom mensen vluchten.
- Welke dilemma's je tegenkomt als vluchteling.
- Wat het verschil is tussen een (gewelddadig) conflict en een oorlog.
- Wat er gebeurde tijdens de oorlog in Irak.
- Wat de Verenigde Naties zijn en wat deze organisatie doet.
- Hoe een stad, zoals Mosoel, zichzelf weer opbouwt na een oorlog.

Wat heb je nodig?

- Een laptop.
- Optioneel: een printer om de werkbladen uit te printen.
De werkbladen zijn ook op de laptop in te vullen.

OPDRACHT 1

Vluchtelingen

VRAAG 1:
Waar denk jij aan bij het woord vluchteling?

VRAAG 2:
Waarom vluchten mensen?

Ken jij iemand die is gevlucht?

☐ JA   ☐ NEE

Heb jij ooit met hem of haar gepraat over deze ervaring?

Wanneer zou jij vluchten?

OPDRACHT 2

Oorlog en gewelddadig conflict

Er zijn talloze redenen om te vluchten, maar wereldwijd vlucht de grootste groep mensen voor een gewelddadig conflict of een oorlog.

VRAAG 1

Wat is het verschil tussen een gewelddadig conflict en een oorlog?

In de afgelopen vijf jaar zijn er zes oorlogen geteld in vier landen.

VRAAG 2

**Kun jij vier landen noemen waar oorlog is of waar oorlog is geweest?
Je mag gebruik maken van het internet om het antwoord op te zoeken.**

OPDRACHT 3

Opvang in de regio

Vluchtelingen worden in de hele wereld opgevangen.
Waar denk jij dat de meeste vluchtelingen worden opgevangen?

Noem drie landen

1. ....
2. ....
3. ....

Als jij zou
moeten vluchten,
naar welk land
ga je dan?

Denk hierbij aan de kosten,
bereikbaarheid, cultuur,
toekomstmogelijkheden en andere
dingen die voor jou belangrijk zijn.

OPDRACHT 4

Oorlog in Mosoel

De keuze om te moeten vluchten is geen makkelijke om te maken. Je laat je land achter, maar ook familieleden, vrienden en je thuis. Tijdens de oorlog in Irak kozen 260.000 mensen ervoor om het land te ontvluchten. Velen kwamen hierbij om het leven.

Mosoel is een van de oudste steden ter wereld en ligt in Noord-Irak. In de zomer van 2014 veroverden zo'n 1.500 gewapende strijders van IS de stad. Het Iraakse leger vocht terug, maar werd snel verjaagd. IS hees de zwarte IS-vlag boven de stad en benoemde Mosoel tot de hoofdstad van hun kalifaat. De mensen die het hier niet mee eens waren werden opgepakt, weggejaagd, ontvoerd of vermoord. Honderdduizenden mensen ontvluchten de stad. Drie jaar later in 2017, heroverde het Iraakse leger de stad Mosoel. Hierbij werden ze geholpen door Koerdische strijders en een internationale coalitie geleid door de Verenigde Staten. Door de oorlog zijn sommige delen van Mosoel compleet vernietigd. Onder het puin liggen explosieven en doden.

Islamitische Staat (IS) is een terroristische groep die vooral actief is in Syrië en Irak. Aanhangers van IS interpreteren de Koran op extreem strikte wijze. IS wil een eigen staat (kalifaat) waarin deze strenge regels worden nageleefd.

'Stad van Twee Lentes' en 'I Am Mosul'

Twee Nederlandse filmmakers zijn naar Mosoel gegaan om de door oorlog verwoeste stad en de wederopbouw hiervan vast te leggen op film. De documentaire 'Stad van Twee Lentes' is het resultaat. De documentaire volgt de 11-jarige Ala' en haar familie die terugkeren naar Mosoel. Ook geeft de documentaire een kijkje in het werk van medewerkers van de VN. Zij werken hard aan een veilige terugkeer voor gevluchte burgers zoals Ala'.

Tijdens het maken van de documentaire ontmoetten de makers veel vluchtelingen. Na terugkomst in Nederland wilden zij vrienden en familie laten weten hoe het voelt om gedwongen je thuis te moeten verlaten. Daarom ontwikkelden ze de interactieve website 'I Am Mosul'. Op deze website ervaar je hoe het is om te moeten vluchten voor oorlog in je eigen stad en leer je over de moeilijke dilemma's waar je in zo'n situatie mee te maken krijgt.

OPDRACHT 4

Oorlog in Mosoel

- vervolg -

Ga naar
www.iammosul.nl
en speel het spel

Bij iedere stap kun je op de button **REALITY CHECK** klikken.
In de reality check zie je hoe elke situatie te vergelijken is met de gebeurtenissen in Mosoel.

Welke keuzes heb je gemaakt?

- ☐ Ik blijf
- ☐ Ik vlucht
- ☐ Ik rijd met iemand mee
- ☐ ik ga lopen
- ☐ Ik luister naar de persconferentie
- ☐ Ik luister niet naar de persconferentie
- ☐ Ik ga naar huis
- ☐ Ik pak de portemonnee
- ☐ Ik blijf in het kamp
- ☐ Ik pak de portemonnee niet

Nu je beter weet welke obstakels je tegenkomt als vluchteling, zijn er misschien dingen die je anders zou hebben gedaan.

Als je de keuzes zou kunnen veranderen, wat zou je anders doen?

OPDRACHT 4

Oorlog in Mosoel

- vervolg -

VRAAG 1:
Hoe ontsnapten burgers vanuit Mosoel aan IS?

VRAAG 2:
Hoe zien de vluchtelingkampen in Irak eruit?

VRAAG 3:
Hoe maakte IS gebruik van auto's tijdens de oorlog?

OPDRACHT 5

Stad van Twee Lenten

Het spel 'I am Mosul' stopt nadat je terugkeert naar de stad waar je vandaan komt. Dat is een moeilijke keuze. Vluchtelingen moeten besluiten of, wanneer en waarheen ze willen terugkeren. Oorlog verwoest vaak meer dan alleen een stad of land. Families worden uit elkaar gerukt en vrienden verliezen elkaar uit het oog. Ook zijn gebouwen, waaronder scholen en ziekenhuizen, vaak beschadigd en werkt de elektriciteit niet meer. Een oorlog kan dus wel stoppen, maar de gevolgen ervan zijn vaak jarenlang nog te merken.

Bekijk het fragment uit de documentaire 'Stad van Twee Lenten'. In deze documentaire worden Ala' en haar vader gevolgd. Zij keren na de oorlog terug naar Mosoel. De familie probeert het leven weer op te pakken in de verwoeste stad.

Klik **hier** om het fragment af te spelen

VRAAG:

Ala' en haar vader bespreken hoe Mosoel er voor de oorlog uitzag. Wat voor gebouwen herkennen zij in het puin dat er nu ligt?

Wat vond je het meest
indrukwekkende aan het fragment?

OPDRACHT 6

Wederopbouw

Zoals je ziet is de stad Mosoel er slecht aan toe. Organisaties zoals de Verenigde Naties (VN) bieden hulp voor de stabilisatie en wederopbouw van de stad.

VRAAG 1:

Stel je voor dat je bij de VN werkt, welke vijf dingen moeten dan volgens jou als eerste hersteld worden in Mosoel?

1. ....
2. ....
3. ....
4. ....
5. ....

Bekijk het tweede fragment uit ‘**Stad van Twee Lenten**’ en zie hoe medewerkers van de VN overleggen over de situatie in Mosoel.

Klik **hier** om het fragment af te spelen

VRAAG 2:

De VN stelt in dit fragment 707 miljoen euro beschikbaar voor Mosoel. Noem vijf dingen waar ze dit geld voor zullen inzetten.

1. ....
2. ....
3. ....
4. ....
5. ....

OPDRACHT 6

Wederopbouw

- vervolg -

In dit fragment vertelt Lise Grande (hoofd Humanitaire Missie VN) dat het geld niet wordt ingezet voor wederopbouw, maar voor stabilisatie.

VRAAG 3:
Wat is het verschil tussen deze termen?

STABILISATIE

WEDEROPBOUW

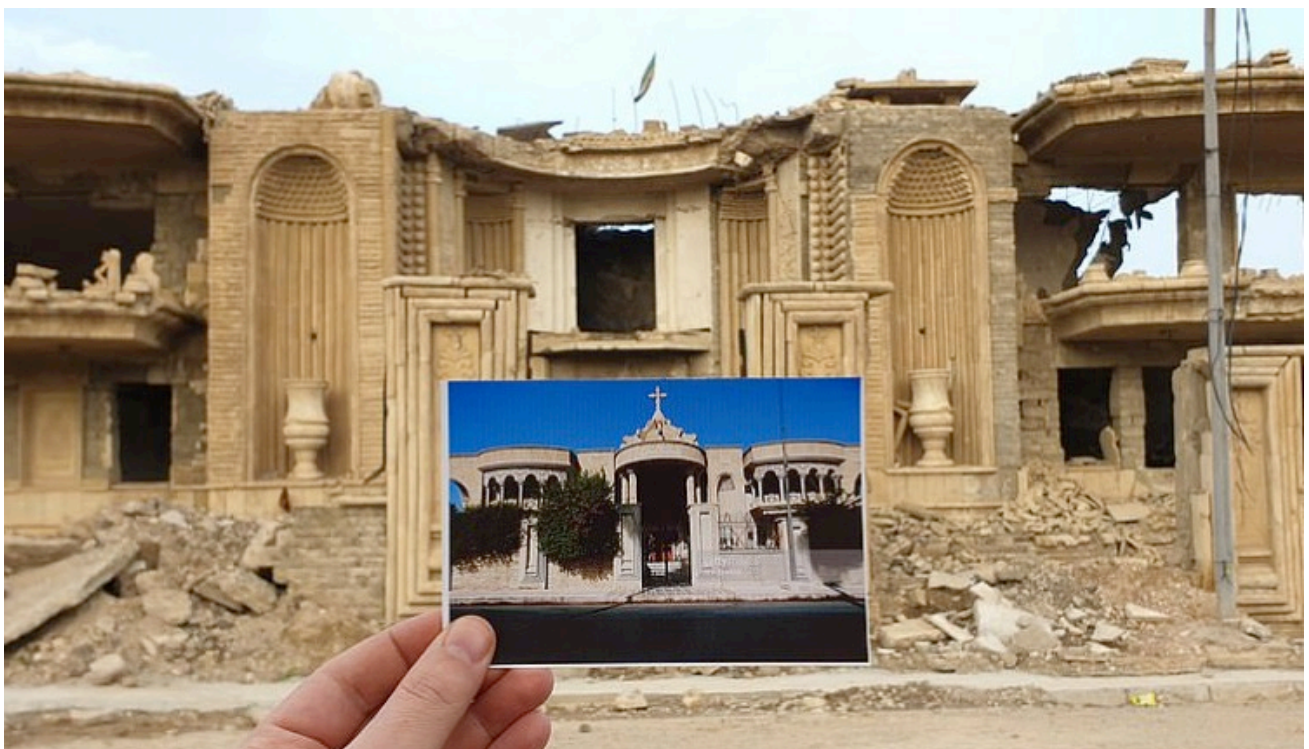

OPDRACHT 7

Mosoel, toen en nu

Foto's: Akram Abdulwahab Agha

OPDRACHT 7

Mosoel, toen en nu

- vervolg -

Op deze afbeeldingen zie je het verschil tussen Mosoel voor en na de oorlog. Op de eerste foto zie je het centrum van Mosoel, met op de voorgrond een ansichtkaart uit de jaren '90. Zoals je ziet zijn alle gebouwen en het standbeeld Fatat al-Rabie oftewel 'Het lente meisje' vrijwel geheel verwoest. Ook staan de stoplichten en lantaarnpalen er niet meer. Op de tweede foto zie je de overblijfselen van de Virgin Mary Kerk. Op de voorgrond zie je een ansichtkaart van voordat de kerk werd opgeblazen door IS in juli 2014.

In het videofragment zie je Mosoel tijdens en na de oorlog. Aan de linkerkant zie je de stad in 2017 tijdens de oorlog en aan de rechterkant zie je Mosoel in 2018, na de oorlog.

Klik **hier** om het fragment af te spelen

OPDRACHT:

Noem twee overeenkomsten en twee verschillen tussen de twee videofragmenten.

Noem 2 OVEREENKOMSTEN

- 1 - - - - -
- 2 - - - - -

Noem 2 VERSCHILLEN

- 1 - - - - -
- 2 - - - - -

Zoals je ziet op de foto's kan oorlog een verwoestend effect hebben op een stad. Ook laat het fragment zien dat wederopbouw een ingewikkeld en jarenlang proces is. Desalniettemin is bijna 90 procent van de Iraakse vluchtelingen teruggekeerd naar de stad, die voor een groot deel nog steeds in puin ligt. Hierdoor is de terugkeer voor velen niet makkelijk.

AFSLUITING

Wat je hebt geleerd

In deze les heb je geleerd wat vluchtelingen meemaken, hoeveel mensen er wereldwijd op de vlucht zijn en waar ze worden opgevangen. Ook heb je geleerd wat een land nodig heeft in de eerste fase na een oorlog en hoe lang het proces van wederopbouw kan duren. Daarnaast heb je kennis gemaakt met het verhaal van Ala' en het werk van de VN, die beiden ervaren hoe wederopbouw na een oorlog plaatsvindt.

Inspiratie

Wil je meer weten over de ervaring van vluchtelingen?

- Luister in de podcast van Humanity House naar de vluchtverhalen van Bruce, Shaza, Yvonne, Aiham en Lidija
<https://humanityhouse.org/blog-podcasts/>

- Lees meer persoonlijke verhalen van vluchtelingen op de website van VluchtelingenWerk Nederland.
<https://www.vluchtelingenwerk.nl/persoonlijke-verhalen>
- Bekijk de documentaire The Island of All Together.
<http://www.theislandofalltogether.com/nederlands/>

AFSLUITING

Inspiratie

- vervolg -

- Leer meer over Ala' en haar familie en de werkzaamheden van de VN in de documentaire Stad van Twee Lenten.
https://www.npostart.nl/2doc/22-04-2019/BV_101392089
- Het Centraal Orgaan opvang asielzoekers (COA) maakte een korte film over het dagelijks leven in een asielzoekerscentrum (azc).
<https://www.youtube.com/watch?v=zOX2ucYVyZA&feature=youtu.be>
- De 21-jarige Yusra Madini vluchtte uit Syrië en is een olympisch zwemster en UNHCR Goodwill Ambassador. Lees haar verhaal in het boek 'Vlinderslag'.

Wil je meer weten over de organisaties die zich inzetten voor vluchtelingen?

- UNHCR (United Nations High Commissioner for Refugees) is de vluchtelingenorganisatie van de VN. UNHCR biedt levensreddende hulp en helpt miljoenen vluchtelingen bij het opbouwen van een beter bestaan.
<https://www.unhcr.org/nl/>
- VluchtelingenWerk Nederland ondersteunt vluchtelingen en asielzoekers, vanaf het moment dat zij Nederland binnenkomen totdat ze zelfstandig hun weg kunnen vinden.
<https://www.vluchtelingenwerk.nl/>
- Stichting Vluchteling is een noodhulporganisatie die wereldwijd hulp biedt aan mensen op de vlucht. Naast het aanbieden van levensreddende noodhulp zoals onderdak en medische zorg, helpt de organisatie ook bij terugkeer en wederopbouw en geven zij een stem aan vluchtelingen.
<https://www.vluchteling.nl/>
- Amnesty International zet zich in voor vluchtelingen en migranten door het doen van onderzoek, actievoeren en lobbyen bij de Nederlandse overheid en het creëren van bewustwording over vluchtelingen.
<https://www.amnesty.nl/wat-we-doen/themas/vluchtelingen-en-migranten>

**Meer weten over de organisaties achter dit werkblad?
Ga dan door naar de volgende pagina!**

Organisaties

Over Humanity House

In het Humanity House in Den Haag hoor, zie en ervaar je het menselijke verhaal achter wereldwijde uitdagingen rond conflict en onvrijheid. Deze verhalen worden gedeeld in het museum, in podium- en educatieprogramma's. Zo creëert Humanity House bewustzijn en inspireert het museum bezoekers om na te denken over hun eigen rol in een vreedzame samenleving. In onze educatieprogramma's bespreken we thema's als oorlog, noodhulp en vluchtelingen en helpen we je om een eigen mening te vormen over het belang van vrede en veiligheid in de wereld. Dit werkblad is ontwikkeld door Humanity House.
www.humanityhouse.org

Over Stad van Twee Lenten en I Am Mosul

In de Stad van Twee Lenten tonen regisseurs Frederick Mansell en Laurens Samson de gevolgen van geweld in het door oorlog verwoeste Mosoel, Irak. Aansluitend aan de documentaire ontwikkelden zij de website 'I Am Mosul'. Heb je vragen of wil je meer weten over de documentaire? Neem dan contact op via info@dimdocs.nl

Deze lesbrief is opgesteld door Humanity House
in samenwerking met I Am Mosul.
I Am Mosul is ontwikkeld door BNNVARA en NPO,
geproduceerd door DimDocs en gefinancierd door CoBo.

I AMOSUL

**Humanity
House**
museum+educatie+platform+

